

דרש רב נחמן בר כהן: מאי דכתיב מלך במשפט יעמיד ארץ — אם דיין דומה למלך שאינו צריך לכלום — יעמיד ארץ. ואם דומה לכהן שמחזור על הגרנות — יהרסנה. אמר רבה בר רב שילא: זה הדיין הרגיל לשאול מבני אדם — פסול לדון. ודוקא שאין לו משלו להשאיל, אבל אם שואל ומשאיל — אין חשש. וכן אם שואל מאנשים כדי להחשיבם ולא שהוא צריך לדבר — מותר. מהו 'שוחד' — שהוא חד (= אחד). הנותן והמקבל נעשים לב אחד ואין אדם רואה חובה לעצמו.

ג. שנינו: הנוטל שכר לדון — דינו בטלים. ופירשו בגמרא, בנוטל שכר על הדין ממש, אבל שכר בטלה, שמתבטל ממלאכה באותה שעה — אם הוא שכר בטלה דמוכת, כגון שמלאכתו מזומנת לו ונצרך להיבטל ממנה בגלל הדין — מותר ליטול כפי שכר מלאכתו. ואם אינו מוכת, מכוער הדבר אבל דינו דין. וכן אמרו על גזורי גזירות שהיו בירושלים, שהיו נוטלים שכרם צ"ט מנה מתרומת הלשכה. ואם לא ספקו, אפילו לא רצו ליטול מוסיפים עליהם. פירשו בתוס', לפי שהיו יושבים בדין כל שעה ולא היו עוסקים בשום מלאכה ולא היה להם במה להתפרנס, היה מוטל על הציבור לפרנסם. ורבנו תם פירש שאין איסור ליטול שכר לדון אלא מבעלי דינים אבל משל ציבור מותר.

דף קו

קצו. אלו דברים היו באים מהכספים דלהלן?

- א. תרומת הלשכה ומותר התרומה.
- ב. שירי הלשכה.
- ג. כספים שנגבו לצורך בדק הבית.
- ד. מותר נסכים.

א. מכספי תרומת הלשכה לוקחים קטורת וכל קרבנות ציבור. מותר תרומת הלשכה שנשתייר באחד בניסן [והרי אין מביאים קרבנות ציבור אלא מהתרומה החדשה], היו עושים בה ריקועי זהב ציפוי לבית קדשי הקדשים. רבי ישמעאל ורבי חנינא סגן הכהנים אומרים: מותר תרומה לכלי שרת. (וכן אמר רב לרב הונא). רבי עקיבא אומר: לקיץ המזבח (= קרבנות עולה הקרבים על המזבח בזמן שהוא בטל). ישנה דעת תנאים שהיו לוקחים ממותר תרומה פירות בזול ומוכרים אותם ביוקר והשכר מקייצים בו את המזבח. (רבי ישמעאל. אבל רבי עקיבא ורבי חנינא סגן הכהנים חולקים וסוברים שאין משתכרים בשל הקדש — שאין עניות במקום עשירות). ועוד היו משלמים מתרומת הלשכה שכר לגזורי גזרות (ר' אסי) ולמבקרי מומין שבירושלים (ר' אמי), לתלמידי חכמים המלמדים הלכות שחיטה (שמואל) וקמיצה (רב) לכהנים. וכן מגיהי ספרים שבירושלים היו נוטלים שכרם מתרומת הלשכה (רבי יוחנן). וכן בית גרמו על מעשה לחם הפנים ובית אבטינס על מעשה הקטורת, ולדברי רב אף נשים האוגרות בפרוכות — היו נוטלים שכרם מתרומת הלשכה. [ורב נחמן אמר: שכר פרוכות מקדשי בדק הבית, מלבד אלו של הפתחים, שאינם מן הבנין אלא נעשים לצניעות]. ולדעה אחת אף נשים המגדלות בניהן לפרה היו נוטלות שכרן מתרומת הלשכה. [אבא שאול אומר: נשים יקרות שבירושלים היו זנות אותן ומפרנסות אותן].

ב. חומת העיר ומגדלותיה וכל צרכי העיר שמחוץ לחומת העזרה, באים משירי הלשכה. בירושלמי (שקלים ד, ב) איתא שמזבח העולה, ההיכל והעזרות נעשים משירי הלשכה. וכן פסק

הרמב"ם (שקלים ד, ה) — ודלא כתלמוד דידן שאלו באים מקדשי בדק הבית.
ועוד סובר הירושלמי שחומת העיר ומגדלותיה באים מבדק הבית. ובוזה הרמב"ם פסק
כתלמודנו. (ע"ע: תוס' קדושין נד: ד"ה תרי; אגרות משה ח"ח עמ' שב שט).

ג. כספים שגבו לבדק הבית וניתותרו — עושים מהן כלי שרת. לב בית דין מתנה עליהם אם הוצרכו הוצרכו
ואם לאו יהיו לכלי שרת.

ד. מותר נסכים (= בירוצי מדות או הפרשי שערים. ע' מנחות ז) — לדעת רבי עקיבא עושים מהם כלי שרת,
וכן מזבח הזהב, [אבל לא מזבח העולה שהוא בנין מחובר לאדמה, ובא מכספי בדק הבית], ולבונה (והגר"א
מוחק לבונה). ולרבי חנינא סגן הכהנים, מותר נסכים לקיץ המזבח.

דף קז

קצו. א. אשת איש שהלך בעלה למדינת הים, האם פוסקים לה מזונות?
ב. האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאה ואמרה מת בעלי / גירשני בעלי — האם גובה מזונות או
כתובה?

א. רב אמר: פוסקים מזונות לאשת איש שהלך בעלה למדינת הים, שהרי משועבד לה. ושמואל אמר: אין
פוסקים (אפילו בשבועה. תוס' עפ"י הגמרא). רב זביד פירש טעמו, מחשש שמא התפיסה צרורות כסף
בצאתו. ורב פפא פירש, שמא אמר לה צאי מעשה ידיך במזונותיך (ואעפ"י שעכשיו אינה מספקת, כבר
קיבלה עליה בתחילה. תוס'). ונפקא מינה בגדולה הראויה להתפסת צרורות שאין מעשי ידיה מספיקים לה,
כגון שאינה בת מלאכה או בשני בצורת (רש"י). ולאידך גיסא נפקא מינה לקטנה המספקת, שאין דרך
להתפיסה צרורות.

וכגון שמספקת לדברים גדולים ולא לדברים קטנים, שעל זה מועילה מחילתה, אבל אם לא
ספקה כלל — ודאי פוסקים לה. (תוס').

בשלשה חדשים הראשונים מודה רב שאין פוסקים לה מזונות, שאין אדם מניח ביתו ריקן.
כששמעו בו שמת לדברי הכל פוסקים לה (ואין לחוש שמא התפיסה צררי, שהריהי צריכה להשבע בסוף,
כשגובה כתובתה, שלא עיכבה משלהם כלום. רש"י). ולדברי רב פפא אפילו עד אחד שהעיד שמת, מתוך
שנישאת על פיו נאמן גם לענין מזונות.

לפרוש התוס' (עד"ה ששמעו) יתכן שאם ידוע שהוא אנוס מלשוב לביתו, מודה שמואל שפוסקים
לה מזונות. ורק בסתמא אמר שמואל, שיש להניח שסידר לה מזונותיה קודם שיצא.
ואם ידוע שמחמתה ברח, משמע שודאי פוסקים לה מזונות (עתד"ה עמד).
וכבר נחלקו תנאים בדבר; רבי ורבי ישמעאל. ורבי יוחנן נקט מסברא כרב. וכן הסיקו להלכה, שפוסקים
מזונות לאשת איש.

כתב הרמב"ם, כשבית דין פוסקים מזונות לאשה שבעלה הלך למדינת הים, אין מחשבים
עמה על מעשה ידיה עד שיבוא הבעל ויתבע מעשה ידיה. אבל באלמנה אין הדין כן, שבת
דין אביהם של יתומים.

כאשר פוסקים לה מזונות, לדברי חנן אינה נשבעת קודם גבייתן. נחלקו עליו בני כהנים גדולים ואמרו
תשבע, וכדלעיל.

בא ממדינת הים ואמר פסקתי לה מזונות קודם שיצאתי — נאמן. בא ואמר 'צאי מעשי ידיך במזונותיך'
— רשאי, (ואם לותה כבר ואכלה ללא פסיקת בית דין, אינו חייב לפרוע לה, שאילולא לוותה היתה דוחקת